

Ob zaključnem govoru javnega tožila je ta prečital nekoliko resolucij iz krajev, kjer se je zadrževala in kjer je morala ter ropala banda, ki so bile prejete med razpravo kot n. pr. iz Sel, Ptujске gore, Zetla, Hajdine itd. in v katerih je izražena zahteva delovnih ljudi in njihovih političnih ter upravnih predstavnikov, da se člani tolpe najstrožje kaznujejo.

Zaključne obrambne govore so imeli branilci, obtoženci pa so poedinično izrazili prošnjo za milostno sodbo.

Okržno sodišče je izreklo pravično kazen.

Sodba

23. II. popoldne je po poskanju množice bila objavljena sodba nad obtoženci, in sicer so obsojeni:

Odosotni Koren Ivan na smrtno kazen z obsejanjem ter trajno izgubo državljanstva;

Ules Milan, Turk Franc ter Toplak Ludvik na smrtno kazen z ustreličitvijo in trajno izgubo državljanstva;

Tomančič Franc na 10 let prisilnega dela z odvzgom prostosti, 5letno izgubo državljanstva in zaplenitev premoženja z zakonom omejitvijo;

Tomančič Angela na 20 let prisilnega dela z odvzgom prostosti in 5letno izgubo državljanstva;

Tomančič Neža na 20 let prisilnega dela z odvzgom prostosti in 5letno izgubo državljanstva;

Planinšek Franc na 13 let prisilnega dela z odvzgom prostosti, 5letno izgubo državljanstva in prepoved opravljanja duhovniškega poklica za dobo petih let;

Kajzersberger Ivan na 10 let prisilnega dela z odvzgom prostosti, 5letno izgubo državljanstva in zaplenitev premoženja z zakonom omejitvijo;

Burjan Roza na 15 let prisilnega dela, petletno izgubo državljanstva in zaplenitev premoženja z zakonom omejitvijo;

Skuhala Vekoslav na 6 let prisilnega dela z odvzgom prostosti, 2letno izgubo državljanstva in prepoved opravljanja duhovniškega poklica za dobo dveh let;

Pečnik Franc na 5 let prisilnega dela z odvzgom prostosti in zaplenitev premoženja z zakonom omejitvijo;

Požgan Alojz na 5 let prisilnega dela z odvzgom prostosti in zaplenitev premoženja z zakonom omejitvijo;

Osenjak Neža na 8 let prisilnega dela, 2letno izgubo državljanstva;

Turnšek Janez na 5 let 6 mesecev prisilnega dela z odvzgom prostosti;

Jerenco Martin na 5 let prisilnega dela in zaplenitev premoženja z zakonom omejitvijo;

Koren Marija na 7 let prisilnega dela z odvzgom prostosti;

Po objavi sodb je prisotna množica s poskanjem dala svoje pritrdilo na sodbo.

S to sodbo je naše delovno ljudstvo ponovno dokazalo vsem, ki poskušajo rušiti napore social. graditve, da se je iz njegovih vrst sam izločil za dolgo dobo let tisti del naše družbe, ki ni znal ceniti, kaj je svoboda in demokracija v FLRJ in da so s krvjo plačane pridobitve, ki si jih ljudstvo ne pusti jemati niti od zunanjih, še manj od notranjih sovražnikov social. družbenega reda.

Odbornice AFŽ na sektorski konferenci pri Vidu

Vid, februarja 1949. Na sektorski konferenci AFŽ smo odbornice AFŽ napovedale tekmovanje AFŽ-odbora Dravinjski vrh. Tekmovale bomo z izvedbo in udeležbo bračnih krožkov, z izvedbo nabiralne akcije za šolsko kuhinjo in s povečanjem števila naročnic »Kmečke žene«.

Istovčasno so napovedale odbornice AFŽ tekmovanje AFŽ-odbora Pobrežje v gornjih točkah, zraven tega pa še v odkupu fižola, jajc, bučnic in sončničnega semenja.

Vsi AFŽ-odbori našega sektorja bodo

izvedli akademijo za 8. marec s programom pri Vidu.

Od svojih mater in starih ljudi smo se navadile praznovati spomin na žene iz davne verske zgodovine, s praznovanjem na dan 8. marca pa bomo izrazile svoje zadovoljstvo, da lahko praznujemo dan, ko žive junakinje našega časa; poštene matere, delavke, kmečke žene in intelektualke z roko v roki ustvarjajo pogoje za srečno življenje naših otrok in izpolnjujemo naloge želj in načrtov nešteti žen, ki so v minulih vojnih morale za našo svobodo padli pod zločinski udarci fašističnih morilcev.

V Grajeni smo začeli z delom

Grajena, februarja 1949. Na svečnico je bil lep sončni dan. V novo ustanovljeni Kmetijsko-obdelovalni zadrugi na Grajeni tega dneva nismo praznovali. Za nas so se začeli dnevi zadrugskega dela, praznovali pa bomo, ko bo naše delo rodilo sadove. Tudi v Ptujju so vsi delali.

Na ta dan nam je bil obljubljen traktor, s katerim bi prevažali iz ptujске klavnice na naše njive gnoj. Nakladat smo šli 4 člani zadruge. Z nami je bil tudi 15-letni Kunstekov Pepek. Težkega nakladalnega in umazanega dela se ni

bal. Svoj prvi zadrugi trudčan je začel z veseljem, jezil pa se je, ko traktorja ni bilo na dogovorjeno mesto.

Iz Ptujja grede smo se srečevali z domačimi ljudmi. Bili so praznično oblečeni. S seboj smo nesli gnojne vile. Cvetkov Zepek je ta dan praznoval. Srečali smo tudi Strgarjevega Janeza, njegovo ženo in Gašparičevo Angelo. Šli so svojo pot, prepričani, da je tako pravilno, mi pa zopet svojo v zavesti, da zapuščamo v moč ljudskih množic in da stopamo po poti, ki jo bo našel tudi Cvetkov Zepek in drugi.

Planski napor so nespravljlivi z nedelovnimi funkcionarji

Rogoznica, febr. 1949. Redne seje našega KLO smo se udeležile tudi predstavnice množičnih organizacij. Skupno s funkcionarji KLO nas je bilo zbranih 7 žensk in 10 moških.

Da se ne bi mogel lanskoletni pojav nedelavnosti poediničnih odborikov v KLO uveljaviti tudi letos, smo se pridružile predsednikovi ostril kritiki nedelavnosti v odboru. S tem se zavlačuje celotni upravni aparat, na drugi strani pa je onemogočeno našim ljudem, da bi našli v ljudski oblasti svojega zaščitnika.

Primer neagilnega odbornika KLO je bil pri nas Vinko Brenčič. Preziral je zaupanje naših volivcev, potom katerega je prišel v KLO. Nalogo za nalogo je odklanjal. Tudi tečaja poročevalcev za komunalno gospodarstvo v Ptujju se ni hotel udeležiti. Tako se brezdvomno v odboru ne bi obnašal, če bi šlo za koristi premožnih ljudi, za naše delavce, male in srednje kmete pa nima razumevanja. Njegova funkcija je prenešana na njegovega namestnika.

Na isti seji je bila med drugim tudi obširna razprava o letošnjem množičnem delu. Napravili smo skupni plan, da začnemo z delom na Zadrugnem domu s pripravami materiala: peska, gramoz, lesa itd. Za denarno pomoč bomo odbornice AFŽ izvedle nabirnalno akcijo.

Na skupni redni seji smo se prepričale, kako je potrebno sodelovanje med upravnimi in političnimi funkcionarji v kraju, kar ustvarja najboljše pogoje za uspešno delo na vasi.

Ptuj bo dobil obličje razgibanega mesta

Ptuj, febr. 1949. Na zasedanju MLO v Ptujju v začetku t. m. je bila med drugim razprava o lanskoletnih uspehih, težavah in nepravilnostih ter o planu za leto 1949.

Glede obrtnih delavnic je bil sprejet sklep, da bodo dvignile kvaliteto izdelkov in izvrševanje tekočih popravil za lokalne potrebe. Po dodatnem planu za leto 1949. bo v sklopu sedanjih obratnih prostorov MOD dograjena mlarska delavnica, kar bo omogočilo centralizacijo uprave vseh delavnic. Komunalno gospodarstvo bo težilo za ustvarjanjem lokalne dodatne proizvodnje, ki bo odgovarjala najmanj potrebam ljudstva.

Podjetje za upravo zgradb občaljudske imovine bo delalo v letu 1949. predvsem na usposabljanju prostorov za stanovanja. V to svrbo bo popravljeno poškodovano zidovje, očiščene in ometane bodo stene in drugo. Da bodo zgradbe občaljudske imovine v redu in čiste, bodo v zgradbah odgovorni ljudje, ki bodo za to skrbeli. S pomočjo množičnih

organizacij in uvidevnosti stanovalcev se bo posrečilo odstranjevati dosedanje težave in nepravilnosti pri stanovanjih. Gradbena ekipa 27 kvalificiranih in ne-kvalificiranih delavcev bo morala poživiti svojo delavnost, da bo zmagovala nujna in redna popravila na 250 zgradbah, ki jih stanovalci sami ne morejo popravljati. Potrebne bodo tudi več materijala in manj težav, ki so zavlačevale delo.

Na Panorami bo dovršena kupola vodnemu rezervuarju, nadaljevala pa se bodo tudi ostala vodovodna dela. Poslopje vodne črpalke v Skorbi je dograjeno.

Zgrajen bo tudi most čez Studenčnico. Pri tem delu bodo morale sodelovati množične organizacije, ki bodo v pomoč gradbenemu podjetju, ki nima dovolj svoje delovne sile. V slučaju zanemarjanja te pomoči bi prešlo podjetje na večja planska dela, čez Studenčnico pa bi še vnaprej ostala lesena brv.

Mestni gostinski obrati bodo morali obračunati z zapuščno prejšnje uprave,

da se bodo lahko uveljavili z dobro potrebo in finančno aktivnostjo. Ureditev obratov samih se bo morala izboljšati, na delovna mesta pa postaviti uslužbenci, ki bodo napram gostom predstavniki socialističnega gostinstva, ne pa samim sebi nadležni služabniki. Nova uprava bo morala posvetiti dovolj pozornosti razširitvi gostinstva in skrbi za službeno potujoče ter turiste.

Peči v mestnih pekarnah bodo modernizirane, da bodo sposobne izpolnjevati v času in obsegu nalogo preskrbe delovnega ljudstva s kruhom.

Mestna ekonomija bo morala uveljaviti svojo nalogo o dodatni preskrbi prebivalstva Ptujja in industrijskih centrov z zelenjavo in drugimi pridelki, ki jih ni mogoče dobiti iz osnovnih virov preskrbe.

Zasedanje se je zavleklo v pozne ure. Razvojna pot mesta Ptujja tekom prve petletke bo dala staremu izgledu Ptujja obličje lepšega, domačega in razgibanega mesta na Dravskem polju, ki se je rešilo pečata nemškutarke preteklosti.

Obramba domovine je naša najvišja dolžnost

Gorišnica, febr. 1949. Obvezniki predvojaške vzgoje smo prikazali v nedeljo našim ljudem v prosvetnih dvoranah uspehe svojega dosedanjega dela. Trudili smo se, da bi pospešili predvojaške vaje vzporedno s prosvetnim delom. Odigrali smo Jurčičeve »Rokovnjače«, ki prikazujejo čas vladanja Francozov v Sloveniji in borbo našega naroda za svobodo.

S prvim nastopom smo predočili prisotnim lik mladine v novi Jugoslaviji in njene graditve na vseh poljih, da bi bila sposobna očuvati z velikimi žrtvami plačano svobodo. Gledalcev je bilo več kot kdajkoli. Največ je bilo mladincev, ki so hoteli videti, kaj smo se naučili v tako kratkem času.

Naši predstavi so prisostvovali tudi zastopniki JA in organi ljudske oblasti. Veseli smo bili njihove prisotnosti in truda, ki ga vlagajo za novi kader mladine. Hvaležni smo tovaršem za trud, da se čimbolj in čimprej usposobimo

v obrambnem kot v prosvetnem pogledu.

Ker smo spoznali lepo življenje v socialistični družbi nove Jugoslavije, smo sklenili svoje delo prikazati tudi sosednim mladincem za vzgled, da radi sprejemamo socialistično vzgojo. V ta namen bomo odigrali »Rokovnjače« ob nedeljah v sosednih centrih, zraven tega pa si bomo pripravili igrališče in vežališče.

Vemo, da so nekateri centri predvojaške vzgoje zaostali glede prihajanja na predvojaške vaje in predavanja, ker se niso pravočasno in pravilno oprijeli prosvetnega dela. Če bo to delo bolj zajeto, bo tudi odziv pri predvojaški vzgoji boljše. O tem imamo v centru Gorišnica izkušnje.

Pozivamo mladince-obveznike ostalih predvojaških centrov, pohitite s polno udeležbo pri vajah in predavanjih, da ne boste zaostajali za našim centrom.

Naša sveta dolžnost je, da čuvamo pridobitve socialistične Jugoslavije,

V Podgorcih si želimo večje izobraženosti

Podgorci, februarja 1949. Da ne bomo zaostajali za mladino drugih krajev in ptujskem okraju, obiskujemo izobraževalni tečaj 3 mladinke in 17 mladincev.

Predavanja imamo v središčih in petkih od 14. ure dalje in jih redno obiskujemo. Predavata nam тов. Penk Ivo in тов. Marin Stefka iz računstva, slovenščine, zgodovine in zemljepisja. Tvarino različno zapopadamo. Več ne dojemamo enako. Nekateri se borimo še z osnovnimi računskimi operacijami, čitanjem in pisanjem po narekovanju. Kdo bi se nam čutil, saj pred osvoboditvijo ni nikdo imel interesa, da bi me hčere in sinovi na vasi bili čimbolj izobraženi. Delo nas je tiščalo k tlom. Po dnevi za učenje nismo imeli prilike, zvečer pa smo bili preveč utrujeni od dnevnega dela. Na tečaju se seznanjamo z razvojem

družbenih sprememb pri nas in v svetu. Počasi in sigurno se nam odpira pravilni pogled na vrednost življenja delovnih ljudi v tovarnah in na vaseh. Tuje in krivične so nam sedaj razne laži o socialistični družbi, ki jih še poedinci radi širijo med našimi nepoučenimi ljudmi, da bi s tem obdržali svoj vpliv nad vinjarji, ki se jim izmikajo iz izkoriščevanja.

Na tečaju spoznavamo, da je neizobraženost najhujši sovražnik delovnih ljudi na vasi.

Ob podpori ljudske oblasti bo postopoma prehajal tudi na naše podeželje predvsem med mlade ljudi duh borbenosti proti vsemu, kar se poskuša iz preživete preteklosti uveljaviti pri razvijanju novega, socialističnega družbenega reda.

Gruntarji naj se vozijo na kolesjih

Marjeta na Dr. p., febr. 1949.

Na avtobusni postaji v Staršah se nas zbere zlasti ob središčih in sobotah zjutraj več mlajših in starejših ljudi iz Trnča, Prepolja, Starš in Marjete. Že od nekdaj so bili naši ljudje navajeni ob teh dnevih v Mariboru kaj urediti ali kupiti.

Iz Ptujja pripelje redno že močno napolnjen avtobus. Četudi se med čakanjem še tako lepo postavimo in razgovarjamo, nastane zmeda, čim zagledamo avtobus. Kako ne bi, saj je vnaprej vemo, da se bodo morali nekateri vrniti domov, ko se drugi odpeljejo. Jezimo se, pa to doslej ni pomagalo.

Sprevodnica vpije na vratih: »Samo za tiste, ki imajo mesečno karto! Mi nismo med njimi.« Naprej tisti, ki morajo nujno v Maribor! Pri tem je huda stiska, ker misli vsako samo na sebe. Včasih se tako posreči zmuzniti se čez stopnice, se stisniti med ljudi in odpeljati v Maribor.

Nehote ti je žal ljudi, ki so ostali na postaji... Skromaj so. Malo zemlje imajo, par krav in svinj ali pa nič. Delajo in so bili vedno navajeni trpeti. Včasih se jim pa le zahoče, da bi za kak dan nekam odpotovali, videli mesto, ljudi, trgovine in urade. Vrnejo se in delajo dalje.

Tudi Solarjeva Marija iz Starš potuje.

M. ILJIN

PRIRODA IN LJUDJE

... Tu hočem pripovedovati o tem, kako v naši deželi ljudje po skupnem načrtu in po skupni zamišli preobrazu-

jejo polja in gozdove, reke in svoje lastno življenje.

PRVA POVEST.

PREOBRAZBA PUSTINJE

O GOZDOVIH BREZ SENCE IN O JEZERIH BREZ VODE

All so kje reke brez ustij, gozdovi brez senc, ribe s pljuči?
All so kje suhe megle in suhi valovi?
Katero drevo umre, če ga zalivaš z vodo?
Katera žival plava v pesku kakor riba v vodi?
V kateri državi lahko poleti hodijo po jezeru?
Kdo je ustvaril puščavo in kdo jo bo preobrazil?

Navajeni smo govoriti o pustinja in brezodni, ki zanikujejo: neplodna, brezvodna, neobljudena, nevesela brezupna. Te besede ne govorijo o tem, kar v pustinji je, marveč o tistem, česar v njej ni. Da, celo beseda »pustinja« sama pomeni puščavo, prazen kraj, kjer ni nič.

To pa ne drži. Pustinja ni prazna. Vzemimo na primer pustinjo Kara-Kum, največjo pustinjo pri nas.

V pustinji Kara-Kum živijo ljudje, se pasejo črede, raste trava in grmičevje. V njej je življenje, a kjer je življenje, tam je tudi voda, kajti brez vode ne more biti življenje.

Kum že v globini enega metra pesek ni več suh, temveč moker.

Spomladi proničata deževnica in snežnica hitro v globino. Pesek varuje vodo pred sončnimi žarki in ji ne da, da bi se posušila, da bi izhlapela.

Pustinja torej ni niti neplodna niti brezvodna.

A vode je malo. Vode manjka. Kajti v pustinji je vroče in suho. Včasih vse poletje niti enkrat ne dežuje. Zrak je tako suh, da se svež kruh v enem dnevu spremeni v prepečenec. Časnik, ki so ga pripeljali zjutraj, se do večera tako posuši, da razpade na koščke.

Z vodo je treba varčevati, računati z vsako kapljo.

Z vodo ne varčujejo samo ljudje, ampak tudi živali in rastline. Pomanjkanje vode opazimo vsepovsod. Ker je v pustinji malo vode, je tam vse drugače kakor drugje. Drugačne so reke, drugačne jezera, drugačno je drevje in drugačne so živali.

V pustinji so oblaki brez dežja. Včasih pride črn oblak. Zdaj zdaj, misliš, se bo ulila ploha in se razlila po razblejenem pesku. Toda zrak je v pustinji tako suh in vroč, da izhlapi dež v višini, ne da bi dosegel tla.

V pustinji so reke brez ustij. Reke, ki se izgubljajo v pesku; ne izlivajo se v vodno, marveč v peščeno morje. Te reke tečejo le spomladi. Poleti usahnejo.

V pustinji so jezera brez vode. Jezero je kakor vroča ponev. Poleti izhlapi vsa voda v zrak, preostane samo sol, bleščeča bela, okrogla poskev soli. Sol se leskeče in od daleč je videti, kakor da ni sol, ampak voda. A po tej vodi jezdirjo na velblodih in hodijo kakor po suhem.

V pustinji so gozdovi brez sence. Vsako drevo mora imeti senco, pustnijsko drevo — saksaul — pa je nima. Pod takšnim drevesom se skrivaš pred soncem. Zakaj pa v tem gozdu ni sence? Ker na drevju ni listja! Saksaul nima zelenih listov; ima samo vejice, in sicer zelene, gole zelene vejice.

A zakaj nima listja? Ker bi bilo listje v pustinji preveliko razkošje. Naši list-

njaki — na primer breza — ne bi mogli živeti v pustinji. Koliko ima breza listov in veak izhlapeva voda! Breza potrebuje na dan trideset veder vode — toliko, kolikor pet krav. Prav zato ima breza rada vlažne, hladne kraje. V pustinji pa je vroče in suho. V pustinji je treba z vodo varčevati. In zato mora tu živeti drevje brez listja.

V mnogih tisočletjih so se drevesa prilagodila pustinji. Ohranila so se samo tista, ki so porabljala malo vode, ki so z vodo varčevala. In to je šlo tako daleč, da se pustnijska drevesa vode boljijo: saksaul pogine, če ga zalivaš.

Nekje je reka za kratek čas poplavila saksaulov gozd. Voda je otekla, a gozd je poginil. Ostalo je le velikansko pokopališče dreves. Drevesa so popadala in pokrila tla s sto in sto mrtvimi srebli. Poginila so kakor človek, ki je dolgo gladoval in so mu naenkrat dali preveč jedi.

Pustinja je preobrazila rastline, spremeniła pa je tudi živali.

Na svetu so pustnijska jezera, v katerih živijo ribe s pljuči. Ko je v jezeru dosti vode, dihajo ribe s škrgami. Ko jezero usahne in je v gostem, solnatem blatu težko dihati, se spravijo ribe na površje in dihajo s pljuči.

In kače, ki plavajo v pesku kakor ribe v vodi? Takšne kače živijo samo v pustinji. In velblodi? Na prvi pogled vidiš, da je pustnijska žival. Pustinja je poharvala s svojo barvo. Rumena dlaka dela velbloda nevidnega, a ga

varuje pred sovražniki. V pustinji je malo vode in zato ostanejo tu pri življenju le take živali kakor velblod, ki lahko dolgo prebijejo brez vode.

V prirodi je vse med seboj odvisno kakor v matematični nalogi. Poskusite spreminiti en pogoj in dobili boste drugačno rešitev. Nikjer ne vidimo tega tako jasno kakor v pustinji.

V pustinji je malo vode in zato je vsa priroda pustinje drugačna. Drugačne so rastline in živali, pa tudi ljudje živijo drugače.

Poleti, ko v pustinji reke usahnejo, ko postane voda slana, ko se posuši trava, beži človek v gore, k vodi, beži z vsem, kar ima: z družino, s čredo, z domom.

Ali niso nomadi podobni beguncem? Zibaje se korakajo velblodi. Otroci jokajo v naročju mater. Po obeh straneh pot tečejo ovce. Moški na konjih priganjajo zaostajajoče. Podoba je, kakor da ves narod beži pred sovražnikom.

In ta beg, ki se vsako leto ponavlja, imenujejo v zemljepisnih učbenikih »nomadski način življenja«.

Težavno je tak način življenja! Tako živeti ni lahko.

Če hočemo izpremeniti to življenje, moramo dogmati, od česa zavisi. Pustnijska priroda ni taka kakor ostala, zato ker je v njej malo vode. To je tisti pogoj, zaradi katerega »rešitev« naloge ni takšna, kakršno bi radi imeli.

Če spremenimo ta pogoj in damo pustinji vode, postane vse drugačno: gozdovi, trave podnebje in življenje ljudi.